

Vår dato: 01.06.2020
Deres dato: 03.01.2020
Deres referanse: 2018/218399

Høringssvar til nye regler om kontroll med lakselus

Oppsummering av Sjømat Norges sitt høringssvar til utkast til ny lakselusforskrift

Sjømat Norge mener at mange av bestemmelsene foreslått i utkastet til forskrift er for uklare og derved vanskelig å vurdere konsekvensene av herunder om de foreslåtte bestemmelsene er proporsjonale i forhold til formålet. Uklarhetene leder også til uforutsigbarhet for aktørene da forskriften blir vanskeligere å etterleve og tilsvarende krevende å håndheve enhetlig for Mattilsynet. Det er lite av oppklarende presiseringer i høringssnotatet.

Videre er det vanskelig å se hva plikten i f.eks. §§ 5¹ og 6² innebærer. Det foreligger heller ikke noen konsekvensutredning om hvilken effekt kravene vil ha. Da myndighetene aldri har gjennomført noen evaluering av de ulike forskriftsfastsatte tiltak som er blitt pålagt operatørene gjennom de ulike luseforskriftene, er det vanskelig å se at kravet om konsekvensvurderinger bare kan omfatte endringene som foreslås i ny forskrift sammenliknet med tidligere versjoner.

Sjømat Norge mener at luseforskriften ikke bør hjemles luseforskriften i dyrevelferdsloven. Bakgrunnen for denne konklusjonen og hvordan ivareta fiskevelferden uten hjemmel i dyrevelferdsloven fremgår bl.a. av avsnittet *Hjemmelsgrunnlag* og kommentarene til §§ 1, 4, 10, 15 og 17.

Hjemmelsgrunnlag

Sjømat Norge merker seg at det er foreslått at den nye luseforskriften skal hjemles i dyrevelferdsloven i tillegg til matloven. Mattilsynet begrunner dette på side to i høringsbrevet hvor det uttales at: «*Forslaget synliggjør at lus ikke bare er en helseutfordring for villfisk og oppdrettsfisk, men i betydelig grad også et velferdsproblem.*» Utover dette er bakgrunnen for og konsekvensen av at forskriften også hjemles i dyrevelferdsloven, lite beskrevet i høringsbrevet. Dobbelthjemlingen er et nytt prinsipp som ikke er brukt i andre forskrifter som omhandler forebygging og håndtering av sykdom, hverken for akvatiske dyr eller landdyr jfr.:

- Omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr
- Dyrehelseforskriften
- Forskrift om salmonella hos levende dyr

¹ § 5 Plikt til å forebygge og motvirke resistensutvikling

² § 6 Plikt til å redusere antallet fisk

Felles for disse forskriftene og luseforskriften er at deres viktigste formål er å forebygge og håndtere sykdom hos produksjonsdyr. I dyrehelseforskriften, som er den nyeste av forskriftene, er det også tatt med at formålet i tillegg skal bidra til god dyrevelferd. Dette uten å hjemle i dyrevelferdsloven. Vi mener at det samme kan gjelde for luseforskriften uten at det må gis med hjemmel i dyrevelferdsloven. God dyrevelferd kan ikke ivaretas med søkelys på en enkelt faktor som f.ek. forekomst av lus. I denne sammenheng synes det relevant å referere til hva som vitenskapelig anses som god dyrevelferd:

Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) definerer dyrevelferd som «*how an animal is coping with the conditions in which it lives. An animal is in a good state of welfare if (as indicated by scientific evidence) it is healthy, comfortable, well nourished, safe, able to express innate behavior, and if it is not suffering from unpleasant states such as pain, fear, and distress. Good animal welfare requires disease prevention and veterinary treatment, appropriate shelter, management, nutrition, humane handling and humane slaughter/killing. Animal welfare refers to the state of the animal; the treatment that an animal receives is covered by other terms such as animal care, animal husbandry, and humane treatment.*» (vår understreking)

Den understrekte presiseringen om forskjellen mellom velferdsstatus og hvordan dyr håndteres er viktig å være bevisst på. European Food Safety Authority's (EFSA)³ har i sine konklusjoner knyttet til vurdering av fiskevelferd og følelser hos fisk blant annet kommet frem til: "*Due to the complex relationships among the various needs/requirements of farmed fish and their behavioral and physiological consequences, as for all animals it is impossible to find one single measurement or welfare indicator that will cover all possible husbandry systems, farmed species and situations.*"

Det vil være store forskjeller, både mellom individuelle fisk og mellom anlegg, for hvor mye en enkelt faktor, f.eks. lakselus, vil påvirke velferden. Dermed blir spørsmålet om etterlevelse av dyrevelferdsloven også en helhetsvurdering hvorvidt dyrevelferden er ivaretatt i tilstrekkelig grad eller ikke. I noen tilfeller må man, for å håndtere sykdom, også utsette dyr (og folk) for et kortvarig ubehag for på lengere sikt å kunne opprettholde god dyrevelferd og helse.

Lakselus er en liste 3 sykdom, jf. vedlegg 1 til omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. Mattilsynets uttalelse om at lus «*i betydelig grad også et velferdsproblem*», synes å være i motstrid med det som uttales fra Nærings- og fiskeridepartementet. På regjeringens nettside, i en artikkel sist oppdatert 18. november 2019, står det at:

«Lakselus utgjør ikke et problem for oppdrettsfisken. Men fordi det er mye oppdrettslaks i merdene, kan oppdrettsanlegg – særlig i områder der det er mange anlegg – være kilde til lakselus som kan påvirke villaksen og sjøørret. Myndighetene arbeider derfor for å sikre en lokaliseringsstruktur og en driftspraksis i havbruksnæringen som bidrar til god fiskehelse – både for oppdrettslaks og vill laksefisk.» (vår understreking)

At lakselus sjelden utgjør et velferdsproblem for oppdrettsfisken skyldes de svært lave lusegrenser som er satt for å beskytte villfisken. I den grad fiskevelferd er relevant i relasjon til luseforskriften, antar vi at dette primært knytter seg til håndtering av fisken i forbindelse med behandlinger og risikoen for påføring av stress og fysisk påkjenning på fisken. Skulle luseforskriften hjemles i dyrevelferdsloven synes det derfor mer naturlig med en innretning av bestemmelsene for å sikre at hensynet til fiskevelferd vektlegges i vurdering av om og hvordan fisk skal behandles mot lakselus. Etter vår vurdering fremstår det imidlertid ikke å være behov for å hjemle luseforskriften i

³ Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare on a request from European Commission on General approach to fish welfare and to the concept of sentience in fish. The EFSA Journal (2009) 954, 1-26

dyrevelferdsloven for å få frem dette. Bestemmelser i dyrevelferdsloven vil gjelde uansett. Eventuell usikkerhet om hvorvidt velferden til oppdrettsfisk skal gå på bekostning av overholdelse av lusegrenser, kan håndteres ved å ta i bruk begrepet velferd i formålsparagrafen. Vi viser også til våre kommentarer til §§ 4 og 6. Vi viser dessuten til våre kommentarer til foreslåtte §§ 15 og 17.

Dyrevelferdsloven gjelder uansett for oppdrettsfisk og kommer til anvendelse, også i forhold til lus og lusebehandling, i den grad dette berører spørsmål om fiskevelferd.

Sjømat Norge mener at den nye lakselusforskriften ikke skal hjemles dyrevelferdsloven. Kravene til dyrevelferd vil uansett være gjeldende. Det kan skape uforutsigbarhet når svært spesifikke bestemmelser om kontroll med overføring av lakselus fra oppdrettslaks til vill-laks "blandes" med velferdskrav som skal vurderes i et helhetlig perspektiv. Opprettholdes hjemmelen i dyrevelferdsloven er det en rekke formuleringer i utkastet til ny lakselusforskrift som må endres bl.a. fordi Mattilsynet hverken har klargjort forholdet mellom lusetall og fiskevelferd generelt eller lusetall og hva som må anses som akseptabel fiskevelferd i kryssningen mellom hensynet til fiskevelferd og sosial, økonomisk og miljømessig bærekraftig sjømatproduksjon, spesielt.

§ 1 Formål

Hva betyr det, når det i § 1 a) står at nivået av lakselus "er under kontroll"? Og hvorfor brukes formuleringen «forsvarlig å produsere laks i sjøen»? Det hadde vært mer naturlig og dekkende for realiteten om formålet for eksempel hadde blitt angitt som å «bidra til å redusere nivået av lakselus i akvakulturanlegg av hensyn til villlevende laksefisk».

Formuleringen "lakselusmitte forebygges" under bokstav b) er ikke lett å forstå. Lakselus finnes i alle lokaliteter, og formålet under bokstav a) inkluderer forebygging. Det er heller ikke klart hvordan begrepet lakselusmitte er forskjellig fra lakselus i denne sammenheng.

Bokstav c) viser til at forskriften skal bidra til å «unngå» skader på villaks og oppdrettsfisk. Det er imidlertid vanskelig å se for seg at slike skader skal unngås helt, uavhengig av om det er overskridelser av lusegrensene. I den grad dette skal nevnes spesielt, bør formålet heller uttrykkes som bidrag til å redusere eller minimere skader på fisk.

Sjømat Norge forslår en omformulering av punkt a, og at øvrige punkter tas bort som selvstendige formål:

§ 1 Formål

Forskriften skal bidra til å redusere forekomsten av lus på en dyrevelferdmessig forsvarlig måte, slik at de helsemessige skadevirkningene på fisk i akvakulturanlegg og i frittlevende bestander minimaliseres. Formålet er også å bidra til å forebygge og redusere resistensutvikling hos lakselus.

§ 2 Hvem forskriften gjelder for

I forslag til § 2 fremkommer det at «Oppdrettere som driver i samdrift og med samlokalisering på et akvakulturanlegg er solidarisk ansvarlige for at forskriften følges.» På side 4 i høringsbrevet står det at «Et oppdrettsanlegg som drives i samdrift eller med samlokalisering, behandles som ett anlegg. Det betyr at plikter og rettigheter knyttet til drift av anlegget, er uavhengig av eierforhold.» Vi finner det uklart hva Mattilsynet mener med at plikter og rettigheter er uavhengig av eierforhold.

På side 5 i høringsbrevet uttaler Mattilsynet at: «I forskriftens § 2 er det tatt inn en regel om at oppdrettere er solidarisk ansvarlige for at forskriften følges på det enkelte anlegget. Det vil si at lusetallet på anleggsnivå beregnes ut fra et snitt av alle merder i anlegget, uavhengig av eierforhold.

Mattilsynet kan velge hvilket av selskapene vedtak skal rettes mot. Vedtaket vil uansett gjelde for all fisken i anlegget.»

Mattilsynet gir ingen nærmere begrunnelse for hvorfor de ønsker mulighet til kun å sende vedtaket til én av flere aktører på samme lokalitet. Selv om det foreligger en samdriftsavtale betyr ikke det at oppdretterne har råderett over hverandres fisk. Etter akvakulturloven må en være innehaver av akvakulturtilatelse for å drive akvakultur, jf. akvakulturloven § 4, annet ledd og § 19, tredje ledd. Behov for reduksjon av biomasse mv. er avgjørelser som må tas i fellesskap.

Også rettsikkerhetshensyn taler mot en praksis der Mattilsynet velger å gå kun på ett av flere selskap på samme lokalitet. Det enkelte selskap må gis mulighet til imøtegåelse. Et vedtak om overskridelse av lusegrensen har i tillegg en side til goodwill og generelt omdømme for et selskap. Det kan slå vilkårlig ut om et vedtak rettes kun mot ett selskap.

Sjømat Norge mener at vedtak må rettes til alle juridiske enheter i samdrift eller samlokalisasjon for hvem vedtaket vil være gjeldende.

§ 3 Definisjoner

På side to i høringsbrevet står det at forskriften presiserer at oppdrettere skal bruke veterinærfaglig kompetanse i forbindelse med behandling mot lakselus. Den nye lakselusforskriften innebærer en forskriftsfesting av at behandling er forbudt med mindre en veterinær eller fiskehelsebiolog har vurdert det forsvarlig å behandle. Videre på s. 14 står det at: *"Vi foreslår et nytt krav om at en behandling bare kan settes i gang dersom en veterinær eller fiskehelsebiolog har funnet at behandlingen vil være forsvarlig. (...) Ingen behandling mot lus kan settes i gang før en veterinær eller fiskehelsebiolog har vurdert at det er forsvarlig med den aktuelle behandlingen på den aktuelle fisken i anlegget. Dette gjelder både medikamentelle og ikke-medikamentelle behandlinger. Ettersom behandling er definert som bruk av metoder som fjerner lus, vil også bruk av f.eks. lusedaser falle inn under kravet."*

Jamfør foreslåtte § 2 og våre kommentarer til § 10 er ikke den nye luseforskriften myntet på dyrehelsepersonellens yrkesutøvelse (dette følger av dyrehelsepersonell-loven). Dermed er definisjonen av behandling i § 3 ikke en utvidelse av dyrehelsepersonellens yrkesutøvelsesplikter i forhold til om en behandling er forsvarlig, da dette ville medføre at nye lakselusforskriften også skulle rettes mot dyrehelsepersonell. Likedan vil definisjonen av behandling heller ikke ha betydning for hvilke rettigheter som følger av dyrehelsepersonellovens § 18 om medisinsk behandling av dyr og bruk av bestemte metoder m.m. For øvrig gir forarbeidene til loven, etter vårt syn, ikke grunnlag for å konkludere med at *"ikke-medikamentell behandling"* omfattes av dyrehelsepersonelloven § 18, første ledd.

Definisjonen av behandling i § 3 må ses i sammenheng med kommende § 10, det vil si i hvilke sammenhenger oppdretter er tillagt særlige plikter, som ikke dekkes av øvrig regelverk, da særlig akvakulturdriftsforskriftens §§ 11, 12, 13, 19 og 20 og behandlinger som er begrenset til dyrehelsepersonellens yrkesutøvelsesplikter (dyrehelsepersonell-lovens § 18).

Vi mener bl.a. at det må skjelles mellom enkeltstående faktiske behandlinger som helt eller delvis kan kreve fiskehelsepersonell-kompetanse f.eks. reseptpliktig behandling eller behandlinger hvor oppdretter bør rådføre seg om fiskens helsestatus før behandlingen igangsettes, i forhold til eksempelvis integrerte installasjoner som allerede er regulert, med tanke på fiskehelse og velferd, gjennom akvakulturdriftsforskriften, som f.eks. laser og luseskjørt.

For å unngå uklarheter om det i definisjonen av behandling ligger flere plikter/rettigheter til dyrehelsepersonell enn det som følger av dyrehelsepersonelloven, foreslås at det heller utarbeides en veileder til nye § 10, siden både kompetanse, utstyr mv vil utvikle seg meget i løpet av de kommende årene. Dermed blir ikke en definisjon av "behandling" i nye lakselusforskriften styrende for utviklingen av hvordan redusere lakselus i oppdrettsanlegg.

Sjømat Norge foreslår at definisjonen av "behandling" heller erstattes av en veileder til § 10, alternativt omformuleres med tydeligere skille mellom de faste installasjoner som reguleres gjennom akvakulturdriftsforskriften i forhold til behandlinger som krever ytterligere plikter i forhold til det som følger av akvakulturdriftsforskriften.

Det blir i utkastet vist til produksjonsområder. Vi viser i denne anledning til Nærings- og fiskeridepartementets *Høringsnotat – Implementering av Meld. St. 16 (2014-2015)* hvor det står (våre understrekninger):

"Departementet har erfart at forslaget om opprettelse av produksjonsområder har reist en rekke spørsmål om hva produksjonsområdene skal og ikke skal brukes til. Departementet finner derfor grunn til å innledningsvis gjøre enkelte avklaringer:

- *Produksjonsområdene skal brukes til å måle havbruksnæringens miljøpåvirkning basert på indikatorer, og ut fra denne påvirkningen vil myndighetene bestemme havbruksnæringens produksjonskapasitet i hvert enkelt produksjonsområde.*
- *Områdegrensene skal ikke brukes til å begrense frakt av levende laksefisk.*
- *Områdegrensene skal ikke brukes som faste grenser for å sikre fiskehelse, herunder bekjempe utbrudd av sykdommer. Mattilsynet vil som nå, basert på et faglig grunnlag om den aktuelle utfordringen, fastsette nødvendige tiltak innenfor egne kontroll- og bekjempelsessoner."*

Sjømat Norge mener at produksjonsområder må defineres i luseforskriften, basert på faglige grunnlag og lokalkjennskap til faktorer som temperatur i sjøen, smoltutvandring mv. slik at man kvalitetssikre at vår-grenser er tilpasset faktiske forhold. Se dessuten kommentarer til § 4.

§ 4 Grenser for nivåer av lakselus

Utkastet til § 4 første ledd lyder: «I den enkelte produksjonsenheten skal det ikke være nivåer av lakselus som kan redusere fiskevelferden.»

Det er vanskelig å si hva som faktisk ligger i forslaget til § 4, første ledd. Rent språklig sett vil alle nivåer at lakselus teoretisk kunne redusere fiskevelferd. Vi har imidlertid vanskelig for å tro at det det kan være Mattilsynets intensjonen at enhver forekomst av lakselus er forbudt, noe som jo ville være umulig å etterleve. Antatt at grensen for enkeltmerder skal tolkes som "velferdsmessig forsvarlig" vil dette kunne føre til enkeltmerder med svært høye nivåer av lus, som er vanskelig å gjenvinne kontrollen over for å overholde øvrige lusegrenser (0,2 og 0,5 av hensyn til smittepress på villfisk), selv om nivået kan være velferdsmessig akseptabelt. Det er derfor uklart hvilken selvstendig betydning første ledd skal ha ved siden av de faktiske lusegrensene som følger av andre ledd. Vi viser også til vår kommentar til § 8.

Sjømat Norge mener § 4 første ledd må tas ut av forskriften ettersom det ikke tilføyer noen selvstendig verdi sammenholdt med resten av paragrafen med lusegrensene og bestemmelser i dyrevelferdsloven.

Formuleringen "til enhver tid" er en videreføring fra tidligere forskrift. Det antas at tolkningen av "enhver tid" i forhold til telleusikkerhet videreføres, jf. Mattilsynets høringsbrev ref. 2016/250256 "Høring – forslag til endrede krav for å sikre lave lusenivåer under smoltutvandringen."

Sjømat Norge antar at tidligere tolkning av "til enhver tid" videreføres. Alternativ må ordlyden "enhver tid" endres slik at usikkerhetene ved telleresultat tas hensyn til når etterlevelse av lusegrensen skal vurderes.

Lusegrensene er satt for å beskytte villsmolten. Det er to ganger tidligere innført indirekte senkning av lakselus-grensen. Den første i 2013 da grensen for voksne hunnlus gikk fra å være en tiltaksgrense til en maksimalgrense. Dette betød at oppdrettene skulle igangsette tiltak på et tidligere tidspunkt etter regelverksendringen i forhold til før endringen. I 2017 ble det innført maksimal grenser for lakselus om våren. Også dette var en innskjerping av kravet til lakselus. I gjeldende regelverk blir grensene ennå engang innskjerpet ved at grensen for lakselus om våren utvides med 2 uker. Mattilsynet er i forbindelse med høringen pliktet til å utføre en konsekvens og proporsjonalitetsutredning, men dette synes ikke å være oppfylt i forbindelse med forskriftsutkastet som er på høring.

Sjømat Norge ønsker å få opplyst hvilken beskyttelseeffekt en utvidelse av perioden for grensen for lakselus om våren vil ha for villsmolten, og om 2 uker ekstra med vår-grense er et proporsjonalt riskohåndteringstiltak

En slik vurdering av effekt må foreligge før kravene kan stammes inn ytterligere. Innskjerping av eksisterende lovkrav må være evidensbasert, der en ser at effekten og de samfunnsøkonomiske konsekvenser harmoniserer. Dette i lys av at det fra vitenskapelig hold er mange som er enige om at av 100 smolt som vandrer ut fra elvene er det kun 4-5 som kommer tilbake som laks for å gyte i elvene. Dersom lakselus ikke eksisterte er mange, inkludert ICES, også enige om at antallet laks som da ville komme tilbake for å gyte etter første perioden i sjøen ville vært 5-6. Vi viser også til pkt 1 i artikkel 226 i forordningen 2016/429 (Animal health law) som lyder:

"1. Where a disease other than a listed disease as referred to in point (d) of Article 9(1) constitutes a significant risk for the health of aquatic animals in a Member State, the Member State concerned may take national measures to prevent the introduction, or to control the spread, of that disease. Member States shall ensure that those national measures do not exceed the limits of what is appropriate and necessary in order to prevent the introduction, or to control the spread, of the disease in question within the Member State concerned."

Myndighetenes forpliktelse om at tiltak som pålegges i forbindelse med sykdomskontroll skal være basert på en risikoanalyse og at tiltakene skal være proporsjonale, følger således både av matloven og animal health law. Siden myndighetene aldri har gjennomført noen evaluering av de ulike forskriftsfastsatte tiltak som er blitt pålagt operatørene gjennom de ulike luseforskriftene, er det vanskelig å se at kravet om konsekvensvurderinger bare kan omfatte endringene som foreslås i ny forskrift sammenliknet med tidligere versjoner. Vi viser her til deler av vårt hørings svar i forbindelse med høring av forslag til endring i forskrift om bekjempelse av lakselus (FOR 2012-12-05 nr 1140: Forskrift om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg) 2017. (se vedlegg)

Vi stiller dessuten spørsmål om de geografiske områder og tidsangivelser som er angitt, er velferdsmessig forsvarlige for oppdrettsfisken, og hvilken forventet effekt tidspunktet vil ha på villfisken. Dersom de nevnte produksjonsområder skal være sammenfallende med de produksjonsområder som brukes til å måle havbruksnæringens miljøpåvirkning, kan dette medføre svært uheldige velferdskonsekvenser. Lakselus har en svært lav generasjonstid i kaldt vann. En lav

generasjonstid for lakselus betyr at smittepresset både innad og ut av akvakulturanlegget er begrenset. Samtidig vil kaldt vann bety at det kan det være vanskelig å finne gode behandlingsalternativer for lus av hensyn til fiskevelferden. Dette blir særlig interessant i lys av luseforskriftens foreslåtte hjemmel i dyrevelferdsloven. Forskriften må holde seg innenfor lovhjemmelen, og skal ikke være i strid med loven den er hjemlet i. I forslaget legges det opp til et pålegg om at en udokumentert effekt på å redusere smittepress til det ytre miljø skal gå foran mulig risiko for redusert dyrevelferd.

Sjømat Norge foreslår at grensen for lakselus om våren ikke utvides med 2 uker før det forelegger evidens av effekt og at tiltaket er proporsjonalt. Perioden og de geografiske områder for lavere lusegrense skal kvalitetssikres med tanke på smittepress til omgivelser og betydning av å endre grensene med tanke på fiskevelferd.

§ 5 Plikt til å forebygge og motvirke resistensutvikling

Enhver medikamentell behandling som ikke tilintetgjør 100 % av det aktuelle agens, kan bidra til resistensutvikling. Ingen medikamentell lusebehandling virker 100 %. Teksten i paragrafen må derfor angi nærmere hva som menes med "forebygge og motvirke resistensutvikling". Kravet blir ytterligere uklart av at de to verbene overlapper hverandre i betydning.

I gjeldende luseforskrift er det presisert hva som menes med å forebygge resistens, ved at det er beskrevet f.eks. utføring av følsomhetsundersøkelser. Blir § 5 for uklart formulert kan det gi grunnlag for manglende enhetlighet.

Sjømat Norge foreslår at gjeldende krav til følsomhetsundersøkelser tas med også i den nye luseforskriften for å konkretisere hva som menes med å forebygge og motvirke resistens.

§ 6 Plikt til å redusere antallet fisk

§ 6 er uklar. Hva ligger i det å ha «kontroll over nivået av lakselus»? Er kontroll det samme som å overholde lusegrensen, eller innebærer det noe mer/mindre? Også andre ledd har en upresis utforming: Oppdretter skal redusere antall fisk i anlegget «når det må til for å unngå at nivået av lakselus kan redusere fiskevelferden». Som nevnt tidligere, vil enhver forekomst av lakselus i teorien kunne redusere fiskevelferden. Sett i forhold til det svært inngripende tiltaket – «skal redusere antall fisk i anlegget» - er ordlyden for vid og upresis. Uansett vil dyrevelferdsloven være gjeldende, og eventuelle plikter som følger av denne med hensyn til å opprettholde god fiskevelferd.

Dagens luseforskrift har i § 8 tredje ledd en bestemmelse om at «Det skal gjennomføres tiltak for å sikre at mengden lakselus ikke overskrider grensene i første og andre ledd, herunder om nødvendig utslakting av fisk.» Videre følger det av dagens luseforskrift § 9 fjerde ledd at «Det skal iverksettes tiltak for å bekjempe resistente lakseluspopulasjoner, herunder om nødvendig utslakting av fisk og forlenget brakklegging». Det følger således av gjeldende regelverk at oppdretter for å overholde lusegrense og bekjempe resistens, skal slakte ut før fisken har nådd ønsket slaktevekt, og før lusegrensen er nådd. Selv om det allerede i dag praktiseres utslakting av fisk før ønsket slaktevekt, innebærer dette et samfunnsøkonomisk tap som bør med i en proporsjonalitetsvurdering før eventuelt pålegg eller plikt om utslakting.

Utslakting er et svært inngripende tiltak som bare unntaksvis bør komme til anvendelse. Sjømat Norge mener at et pliktkrav i forskriften kan forsvares. Det må være en forutsetning at § 6 må presiseres både i forhold til at dyrevelferdsloven ikke bør være inkludert i hjemmelsgrunnlaget og for å sikre forutsigbarhet og klarhet i hva som skal kunne utløse plikten til å slakte/destruere fisk. Formålet med tiltak som utløses av pliktbestemmelsen, må

være å forebygge en utvikling som kan lede til en kritisk situasjon forårsaket av forekomsten av lakselus i akvakulturanlegget. Premissene for når plikten utløses bør også beskrives i forarbeidet til vedtaket av ny forskrift.

Et forslag til ordlyd, er om følger:

«§ 6 Plikt til å redusere antallet fisk

Oppdretteren skal redusere antallet fisk i anlegget dersom forekomsten av lakselus i akvakulturanlegget ikke oppfyller kravene i § 4 og

- a) tilgjengelige behandlingsmetoder ikke forventes å gi tilstrekkelig effekt, eller tilgjengelige behandlingsmetoder vil føre til forsterket resistensutvikling,
- b) eller
- c) tilgjengelige behandlingsmetoder ikke vil være fiskevelferdsmessig forsvarlig, og
- d) reduksjon av fiskegrupper med høyest intensitet av lus i anlegget anses nødvendig for å overholde de gjennomsnittlige lusegrensene som følger av § 4 andre ledd, og
- e) hensynet til ivaretagelse av matproduksjonen, eller
- f) at andre overordnede samfunnshensyn ikke i vesentlig grad taler mot reduksjon av antall fisk i anlegget»

§7 Hvordan telle lakselus, beregne gjennomsnitt og oppbevare grunnlagsdata

Første ledd: i gjeldende forskrift om lakselusbekjempelse er det presisert vanndybde for temperaturmåling (3 m).

Det bør også i ny luseforskrift presiseres vanndybde for temperaturmåling, eventuelt vise til at temperaturmåling skal følge standardiserte prinsipper som f.eks. standard 9417 for hvordan måle temperatur.

Første ledd: antall lus skal telles minst hver hhv. 7. eller 14. dag avhengig av vanntemperatur og jf. § 8 1 ledd: "For anlegg i drift skal oppdretteren innen utgangen av mandag hver uke rapportere opplysninger om sjøtemperaturer og behandling for forrige uke". Dette er videreføringer av ordlyden i dagens krav.

For noen, f.eks. på lokaliteter med utfordrende værforhold, kan telling "minst hver 7. eller 14. dag" medføre at kravet er vanskelig å etterleve dersom det oppstår forhold som aktørene ikke selv har kontroll over. Eksempelvis har en aktør fast telledag på tirsdager, og plutselig værendringer gjør at lusen ikke kan telles mandag, tirsdag eller onsdag. Da må en fremskynde og innføre en telling søndag for å overholde kravet om maksimum 7 dager, noe som kan være utfordrende å få på plass.

Alternativt velge å overskride kravet om telling hver 7. dag, og utsette tellingen til torsdag, det vil si 9 dager etter forrige telling.

Uke	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	Søndag
A		T uke A					
B	R uke A	T uke B					AT uke C
C	R uke B	T uke C		AT uke C			NT uke D
D	R uke C	T uke D					NT uke E

E	R uke D	T uke E					NT uke F
F	R uke E						

T = Telling, R= Rapportering, AT: alternativ telledag grunnet f.eks. værforhold, NT: Ny telledag grunnet værforhold uken før.

Om kravet er minst hver 7. eller 14. dag må aktørene innføre minst 2 tellinger dersom værforhold oppstår for å komme tilbake til rytmen med telling hver tirsdag, alternativt vil ny telledag bli søndager. Vi kan ikke se at hva som er formålet og nytteeffekten av kravet eller at konsekvensene av å overskride kravene med et par dager ved uforutsette hendelser er vurdert opp mot en mulig positiv effekt.

Det foreslås en mer fleksibel ordlyd angående tellekravet, slik at det nødvendigvis ikke må telles to ganger i løpet av en 7 dagers periode ved uforutsette hendelser. Det kan klargjøres enten i forskrift eller i veileder hvordan slike uforutsette hendelser skal håndteres.

Tredje ledd: "Oppdretteren skal (...) dokumentere at metoden er egnet (...)". I høringsbrevet s. 7 er dette utdypet "Dersom nye metoder skal tas i bruk, må disse måtene være minst like gode som manuell telling. Derfor stiller vi krav om at oppdretteren må kunne dokumentere at måten er egnet og gir et resultat som stemmer med virkeligheten."

Sjømat Norge mener at det er meget positivt at Mattilsynet foreslår innføring av nye metoder for å fastsette om lakselusforekomsten i merdene er i samsvar med forskriftskravet.

Alle metoder vil imidlertid ha en grad av måleusikkerhet knyttet til bruken. Veterinærinstituttet har i sin rapport "Telling av lakselus" påpekt at det er usikkerhet også ved dagens manuelle tellemetode da fordelingen av hunnlus er etter negativ binomialfordeling. Dette betyr at antall lus som blir talt ved en stikkprøve er heftet med en høy grad av usikkerhet. Når et tall med høy grad av usikkerhet måles opp mot en absolutt grenseverdi vil det være en sannsynlighet for at utfallet av tellingen kan bli falsk positiv (oppdrettsanlegget vurderes som over grenseverdi uten det reelt er det) eller falsk negativ (oppdrettsanlegget vurderes som under grenseverdi uten reelt å være det). Med nye automatiske metoder vil trolig presisjonen og andre kvalitetsindikatorer ved telling forbedres. Dette vil få betydning for målkravene (grenseverdien) for lakselus som er angitt i § 4, da tellemetode vil kunne få betydning for hvordan det enkelte anlegg ligger an i forhold til lusegrensen.

Ifølge kontrollforordningen (882/2004 artikkel 11) skal prøvetaking og analysemetoder valideres i henhold til internasjonale standarder, om ikke det finnes relevant regelverk om aktuell metode. Videre skal det finnes forholdsmessige målkrav. Det finnes per i dag en validert metode, ISO-standard 16541 Methods for sea lice surveillance on marine finfish farms. Alle andre nye metoder må kalibreres opp mot denne, og om de er likeverdige med tanke på å kunne brukes opp mot målkravene (grenseverdiene) angitt i § 4. I luseforskriften overlates dette ansvaret til oppdretteren.

Det er en myndighetsoppgave å angi metoder som pliktsubjektene skal bruke for å dokumentere etterlevelse av spesifikke kvantitative målkrav overfor myndighetene som skal håndheve kravene av bl.a. regelverk for kontroll av listeførte sykdommer. Myndighetene har det fulle ansvaret for å fastsette metodene herunder fastsette hvordan resultatene av ulike metoder samsvarer/ skal tolkes i forhold til kravene i regelverket. Det må gjøres før metodene kan tas i bruk av Mattilsynet i tilsynsøyemed. Nye metoder kan ikke innføres som en kontinuerlig utviklingsprosess slik det legges opp til i utkastet til *Veiledning til søknader om å bruke nye metoder for å telle og rapportere lakselus*.

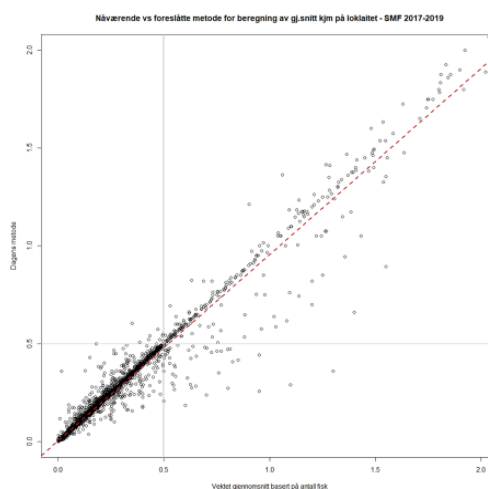
Sjømat Norge er meget positiv til at nye metoder for kvantifisering av lakselus i merd blir godkjent. Hvilke metoder som er tillatt å bruke, må fremgå direkte av forskrift eller ved entydig opplisting av metoder som Mattilsynet har godkjent basert på krav som følger av EØS-avtalen.

I 5. ledd anføres at det skal innrapporteres et vektet gjennomsnitt. Mattilsynet har i sitt høringsbrev eksemplifisert betydningen av et vektet gjennomsnitt med et urealistisk regnestykke. Sjømat Norge har erfart at dagens rapporteringsmetode og vektet gjennomsnitt stort sett er sammenfallende. Se innsatt bilde basert på reelle lusetellinger og antall fisk i merder. Bakgrunnsdata kan ettersendes til Mattilsynet ved behov. Det vises også til Marit Stormoens⁴ foredrag på FHF sin lusekonferanse januar 2020 som bekrefter det samme.

Beregning av enighet mellom de to ulike metodene for å beregne gjennomsnittlig kjm-hunnlus:

LIN's CCC = 0,981
C.b-factor = 0,999 (1=«best-fit line» på 45 grader)

Dvs: svært høy enighet mellom de to metodene -> endret metode vil ikke gi annet resultat



Regnemetoden for vektet gjennomsnitt vil kreve et ekstra beregningsledd. Dette kan føre til usikkerhet og distansering fra tallene blant anleggets røktere/luseteller, i tillegg til økt fare for feilrapportering.

Sjømat Norge foreslår at dagens beregningsmetode beholdes fremfor et vektet gjennomsnitt.

6. ledd setter krav om at grunnlagsdata skal være tilgjengelig i 4 år. I høringsbrevet s. 9 begrunnes det at Mattilsynet skal kunne kontrollere at de innrapporterte dataene stemmer med det som er talt. Videre vises til straffelovens § 221 dersom det er avvik. Hjemlene er henholdsvis matloven og dyrevelferdsloven.

Mange oppdrettere bruker elektronisk utstyr som f.eks. iPad til en direkte innregistrering av data, og har dermed ikke grunnlagsdata som f.eks. notater på papir, som var utbredt før digital tidsalder. Innenfor, for eksempel, regnskapsføring akseptere man elektronisk oppbevaring av dokumentasjon så lenge det oppbevares på et medium som gjør at materialet er lesbart og kan skrives ut på papir i hele oppbevaringsperioden. I tillegg forutsettes det at regnskapsmaterialet skal oppbevares ordnet og være betryggende sikret mot ødeleggelse, tap og endring. Det er ikke krav til at det skal oppbevares på papir.

Samfunnet tar i større grad i bruk elektroniske løsninger og bruket av papirskjema vil bli faset ut. På nettsiden "Barentswatch" finnes innrapportert data fra 2012. Dermed finnes det et elektronisk

⁴ Marit Stormoen, DVM, MSc., PhD – Førstemanuensis / Associate professor, Seksjon for dyrevelferd, epidemiologi og samfunnsmedisin, NMBU Veterinærhøgskolen

system for opplysninger om luseforekomster på de enkelte lokaliteter over tid og som dekker krav i henhold til matloven og dyrevelferdsloven.

I høringsbrevet s. 8 står det "*Mattilsynet kjenner ikke til at det er utbredt med systematiske feil i telling av lakselus. Noen få saker med bevisst feilrapportering er politianmeldt*". Det virker derfor uforholdsmessig at Mattilsynet på den ene side mener at dagens system for telling fungerer godt, og at det bare er funnet få saker med bevisst feilrapportering, og samtidig velger å innføre et krav om at grunnlagsdata skal være tilgjengelig i 4 år. Kravet i 6.ledd har ingen forebyggende effekt på luseforekomsten. 6. ledd må strykes.

Om kravene i § 7 6. ledd helt eller delvis beholdes må "grunnlagsdata" defineres. Det er uklart hva som menes med grunnlagsdata. For f.eks. videobaserte tellemetoder, vil grunnlagsdata da omfatte film? I så fall blir 4 år med grunnlagsdata til veldig mye informasjon. Hva med de oppdrettere som bruker elektroniske løsninger for direkte innrapportering og dermed ikke har annen grunnlagsdata enn det som er rapportert inn?

Vi ser heller ikke verdien av å signere grunnlagsdata for å etterleve krav i regelverk. En signatur vil ikke ha en selvstendig verdi for hvorvidt data'ene er korrekt. Det er systemet og den faktiske utførelse av hvordan telling og innrapportering skal gjennomføres, som er det essensielle. Vi viser igjen til Mattilsynets uttalelse i høringsbrevet at det ikke forelegger mistanke om at det skal være utbredt med systematiske feil i telling av lakselus. Dermed er det svært uheldig om det nå skal bli et tilsynsfokus på om signaturen er satt korrekt, fremfor et fokus på det faktiske formålet: å telle og rapportere lus etter en standardisert metode. Det må være opp til den enkelte oppdretter å vurdere i sin internkontroll hvorvidt signatur for utførelse er nødvendig.

Sjømat Norge foreslår at 6. ledd utgår da elektronisk innrapportering medfører at det ofte ikke finnes grunnlagsdata, og at Mattilsynet heller ikke har mistanke om at rutiner for telling på generelt grunnlag er beheftet med bevisst feilrapportering. Evt vurderinger om behov for signatur, hvordan oppbevare grunnlagsdata mv må overlates til den enkelte oppdretter å vurdere i henhold til sitt internkontroll-system.

Første ledd: I forslag til ny lakselusforskrift er unntak for telling av lakselus dersom fisken skal slaktes ut innen 14 dager tatt bort. I høringsbrevet s. 7 står det at dette skyldes effektive bedøvelsesmidler med kort tilbakeholdelsestid før slakting. Det er viktig å merke seg at selv om enkelte bedøvelsesmidler har kort tilbakeholdelsestid, vil lave sjøtemperaturer medføre en forlenget tilbakeholdelsestid. Eksempelvis vil 7 dagers tilbakeholdelsestid medføre 2-5 dagers forlenget tilbakeholdelsestid gjennom hele vinteren i Finnmark. Dette medfører en økt risiko for at fisken slaktes før tilbakeholdelsestiden er ute, ved krav om telling frem til slakt.

Ettersom det kan ta en hel uke å sulte fisken før levering til slakteri og kanskje enda en uke å tømme en merd for fisk (store merder som leverer til små slakterier), vil man måtte gå inn å telle lus i sultetiden eller midt under levering for å overholde kravet. Dette oppleves ikke som hensiktsmessig. For å kunne skape forutsigbarhet må man sette ett sluttpunktum for lusetelling en rimelig tid før fisken skal slaktes. 14 dager har fungert bra, da det sammenfaller med tidspunkt for at fisken settes på sult.

Sjømat Norge foreslår å videreføre gjeldende ordning med unntak for telling av lakselus de siste 14 dager før slakt. Forslag til forskriftsendring kan være at kravet til lusetelling opphører når fisk settes på sult til slakt, og tidligst 14 dager før fisken er slaktet ut. Kravet bør gjelde per merd og ikke per lokalitet. Slik teksten er formulert nå, er det uklart.

Annet ledd: "(...) Antallet voksen hunnlus, bevegelige stadier og fastsittende stadier skal noteres hver for seg". Kravet er gjenspeilet i § 8 Rapportering "(...) *Oppdretteren skal rapportere opplysninger om gjennomsnittlig antall lakselus av voksen hunnlus, bevegelige stadier og fastsittende stadier for hver produksjonsenhet og gjennomsnittlig antall lakselus på all fisk i anlegget*". Mattilsynet har bedt om konkrete innspill på dette punkt i forhold til fastsittende lus, og om dette kan overlates til den enkelte oppdretter å vurdere og begrunne i sin plan for lusebekjempelse om det er nødvendig.

Det er kjent at fastsittende stadier (copepoditt- og chalimusstadier av lakselus) kan være vanskelig å telle. Dette blir ytterligere komplisert med nye metoder. Omvendt vil nye metoder trolig kunne gi mer presise estimater for voksne hunnlus. Krav til telling, rapportering og dokumentasjon må ikke bety at aksept for bruk av ny teknologi forsinkes.

Sjømat Norge foreslår at det overlates til oppdrettere å vurdere og begrunne i sin bekjempelsesplan hvorvidt telling av fastsittende stadier er relevant eller ikke og at det ikke er noe forskriftsfastsatt krav om innrapportering av kvantifiseringen av fastsittende stadier.

§ 8 Rapportering

S. 9 i høringsbrevet står det "vi vil likevel fortsatt kunne kreve at opplysninger knyttet til resistens, følsomhetsundersøkelser og virkestoffer rapporteres inn". I den gjeldende luseforskriften er det et klart og detaljert krav til effekt og følsomhetsundersøkelser i forbindelse med behandling. Denne er nå foreslått tatt bort og erstattet av et uklart krav om å forebygge og motvirke resistens i § 5. Dette kan medføre ikke hensiktsmessige situasjoner dersom dyrehelsepersonell faglig har vurdert at en resistensundersøkelse ikke er nødvendig, og oppdretter samtidig blir oppkrevet opplysninger fra Mattilsynet.

Rapporteringskravet må være klart og tydelig angitt slik at det ikke oppstår tvil om hvilken informasjon som oppdrettene skal innsamle og innsende til Mattilsynet.

Det legges opp til en mer omfattende rapportering, enn tidligere, herunder rapportering for hver enkelt merd. Samtidig endres rapporteringsfristen fra tirsdag i nærmest påfølgende uke til innen utgangen av mandag i nærmest påfølgende uke.

Ekstra rapporteringskrav i tillegg til at disse må være innlevert innen utgangen av mandag kan for noen lokaliteter bety at de må arbeide i helgen for å rekke fristen på mandag. Flexibiliteten til å kunne bruke både mandag og tirsdag på rapportering av forrige ukes hendelser er ikke å undervurdere.

Sjømat Norge foreslår at rapporteringsfrist på tirsdager bibeholdes.

Det innføres et krav om rapportering av lusemengde per merd. Mattilsynet begrunner dette på s. 9 i høringsbrevet: "Lusetall kan variere betydelig fra merd til merd, og enkeltmerdbehandling er vanlig. Det er også begrensinger på hvor mange ganger det er lov å benytte enkelte legemidler og på antall behandlinger i enkelte tillatelsestyper. I tillegg må Mattilsynet vite gjennomsnittet for hver enkelt merd for å kunne følge opp lusegrensen som gjelder på merdnivå (av hensyn til fiskevelferden i den enkelte merd)."

Når det gjelder begrensningene på antall ganger legemidler og antall behandlinger i enkelte tillatelsestyper ser vi ikke hvordan dette vil komme frem gjennom rapportering av lakselus på enkeltmerd nivå. Dette vil komme frem gjennom bl.a. innrapportering av legemiddelbruk. Dette er informasjon som trolig vil være en del av fiskehelsepersonellens faglige vurdering i forbindelse med behandlingsstrategi og en del av vurderingen vil følge av bl.a. § 6 og § 10.

Når det gjelder fiskevelferd i den enkelte merd, ønsker Sjømat Norge å påpeke at lusemengde per fisk ikke nødvendigvis er en indikator med en eksakt grense som angivelse av hva som er akseptabel fiskevelferd. Angivelse av status for fiskevelferd må baseres på en helhetsvurdering der mange faktorer spiller inn. Slike helhetsvurderinger kan vanskelig kvantifiseres. Vi viser dessuten til våre betraktninger om § 4 første ledd. Rent matematisk vil selv et lavt antall hunnlus i en merd kjapt slå ut på en gjennomsnittsberegning. Vi viser her til eksemplene på resultater fra lusetelling som Mattilsynet har kommet med, der den høyeste luseforekomst er 3,04 voksne hunnlus. Den gjennomsnittlige luseforekomst ville være 0,82 for oppdrettsanlegget, dvs en ca. 60 % overskridelse av 0,5 lusegrensen og ca. 3 gang overskridelse av vårlusgrensen. Jamfør høringsbrevet s. 4 er lusegrensene en maksimumsgrense som oppdrettsfisken skal ligge under. Anlegget ville fremstå som over lusegrensen i Barentswatch.

Sjømat Norge foreslår å stryke kravet om rapportering av lusemengde per merd da det ikke synes å være nødvendig i forhold til Mattilsynets begrunnelse i høringsbrevet.

Det er viktig at rapporteringsskjemaene blir enkle og brukervennlige. Vi forventer at Mattilsynet i utviklingen av disse skjemaer har kontakt og utprøving av formatet med en brukergruppe innen de lanseres. Vi forventer også at det gjøres en kritisk gjennomgang og løpende evaluering over rapporterte data i forhold til hva som er "nice to know" og hva som er "need to know" for Mattilsynets kontrollfunksjon.

§ 9 Samordning for kontroll med lakselus og resistensutvikling

Det er viktig med samordning, og bransjen har gode erfaringer med fiskehelsenettverk. Samtidig kan det være utfordrende når Mattilsynet har andre synspunkter om samordning enn de som bygger på de praktiske erfaringene fra fiskehelsenettverket.

At kravet til samordning er uten minimumskrav til hva planen må inneholde, kan gjøre det utfordrende med tanke på et forutsigbart og enhetlig tilsyn, og hvilke krav de enkelte tilsynsførende vil stille til planen. Dette kan trolig motvirkes av at det ikke lenger skal være krav om årlig innsending av planen, og at planen derfor kun vil bli innhentet i tilfeller der Mattilsynet mistenker problemer med den lokale samordningen. Det kan trolig også medføre at planen i høyere grad baseres på lokale erfaringer hos oppdretter og fiskehelsepersonell enn føringer fra Mattilsynet, og dermed blir et "levende dokument". Likevel tror vi det er greit at Mattilsynet utarbeider en veileder med visse minimumskrav til innhold og detaljeringsgrad i slike planer. Dette kan gjøres relativt enkelt da Mattilsynet allerede har laget en liste i høringsbrevet s. 13.

§ 10 Forsvarlig behandling

§ 10 stiller krav til at behandling bare kan iverksettes om veterinær eller fiskehelsebiolog har funnet at behandlingen vil være forsvarlig. Vi oppfatter det her at Mattilsynet med forsvarlighet mener plikter som følger av dyrehelsepersonelloven, og at forsvarlighets-begrepet knytter seg til faglig forsvarlighet med samme forståelse som for helsepersonell ellers, det vi si at "*helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet*⁵" og "*begrepet forsvarlighet er en rettslig standard. Med rettslig standard menes at rettsregelens innhold kan variere over tid, og ikke knytter avgjørelsen til bestemte og entydige kriterier, men gir anvisning på en bestemt målestokk til bruk ved bedømmelsen. For det enkelte helsepersonell innebærer forsvarlighetskravet i utgangspunktet en plikt til å opptre i samsvar med de til enhver tid gjeldende faglige normer og lovbestemte krav til yrkesutøvelsen. I dette ligger blant annet forventning om at nasjonale veiledere*

⁵ Helsepersonelloven § 4

*og retningslinjer følges.*⁶ Det vil si at for f.eks. behandling av lakselus anses en behandling faglig forsvarlig om "Tiltaksveilederen"⁷ følges, da dette er en faglig forankret nasjonal veileder spesielt myntet på lakselus i oppdrettsnæringen og utarbeidet av et bredt spekter av fiskehelsepersonell med faglig tyngde i forhold til "beste praksis" behandling av lakselus. Plikter til dyrehelsepersonellens faglige forsvarlighet (yrkesutøvelse) følger av dyrehelsepersonelloven. § 10 i foreslåtte lakselusforskriften er, jamfør § 2, rettet mot oppdrettere. Foreslåtte § 10 vil derfor ikke endre på de yrkesplikter som følger med dyrehelsepersonell-autorisasjonen.

Dersom det er behov for å ta inn elementer om behandling kan det være mer relevant å nevne elementer som må være på plass før en oppdretter iverksetter en behandlingsprosess. Dette med tanke på at det i behandlingsøyemed vil være flere elementer som skal vurderes, og som ikke dekkes av plikter i akvakulturdriftsforskriften.

Kravet om at fiskehelsepersonell skal "forsvarlig-gjøre" behandlingen mot lakselus bør endres til at fiskehelsepersonell skal gjennomføre en risikovurdering mht. behandling mot lakselus før en behandling iverksettes. Risikovurderingen gjennomføres med utgangspunkt i resistensproblematikk i tillegg til fiskehelse og- velferd, og har til hensikt å faglig vurdere risiko samt foreslå tiltak som kan kompensere for risiko dersom dette anses som nødvendig. Ved å ikke bruke ordet "forsvarlighet" i sammenhengen med fiskehelsepersonellens rolle i nye lakselus forskriften, unngår man diskusjonen om hvorvidt § 10 medfører flere plikter til fiskehelsepersonellet enn de yrkesutøvelsesplikter som følger av dyrehelsepersonelloven.

Når det gjelder hvilke behandlinger som skal risikovurderes, herunder eventuelle spørsmål om hvor nylig fiskehelsepersonellet må ha sett til fisken for å kunne gi en tilrådning eller frarådning, mener vi dette skal følge av en veileder, ikke gjennom definisjon av behandling i §3. Vi viser her til våre kommentarer av § 3.

Foruten fiskehelsepersonellens risikovurdering vil oppdretteren måtte utføre en vurdering av ytterligere risiko i forbindelse med behandling, f.eks. om miljøpåvirkninger eller detaljer omkring den operative gjennomføring av en behandling enn de som faller under fiskehelsepersonellens yrkesansvarsområde. Det vil si en helhetsvurdering av hele prosessen.

Fordelen med å tydelig skille mellom risikovurdering og helhetsvurdering er å unngå at fiskehelsepersonell stilles til ansvar for vurderinger som ikke er relevante for fiskehelsepersonellens faglige yrkesvurderinger knyttet til resistens, fiskehelse og/eller fiskevelferd. Helhetsvurderingen vil skille seg fra risikovurderingen ved at førstnevnte vil inkludere alle relevante hensyn (fiskehelse, fiskevelferd, resistens, miljøpåvirkning, logistikk, kapasiteter, helhetsoversikt mht. forsvarlig allokering av ressurser, økonomi mv.) som vil inngå i et smidig og vellykket behandlingsforløp. En ansvarlig havbruksvirksomhet må innta fiskehelsepersonellens risikovurdering som en del av sin helhetsvurdering.

Sjømat Norge foreslår at § 10 endres til:

§ 10 Iverksette behandling

En behandling kan bare settes i gang etter at en veterinær eller fiskehelsebiolog har utført en risikovurdering med henblikk på resistensutvikling samt risiko for fiskehelse og -velferd og oppdretteren har utført en helhetsvurdering særlig med hensyn til miljøpåvirkning og operativ gjennomføring av behandlingen.

⁶ <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/helsepersonelloven-med-kommentarer/krav-til-helsepersonells-yrkesutovelse/-4.forsvarlighet>

⁷ <https://lusedata.no/ukategorisert/ny-tiltaksveileder/>

I tillegg må det utarbeides en veileder som bl.a. skal omfatte de punktene som Mattilsynet tar opp i sitt høringsbrev, bl.a. hvor nylig fiskehelsepersonellet må ha sett til fisken for å kunne utføre en risikovurdering ved behandlingen. Dermed vil veilederen også gi svaret på definisjonen av "behandling" uten at man berører plikter og rettigheter som følger av dyrehelsepersonelloven gjennom en definisjon av behandling i § 3. Veilederen kan også brukes som en kobling til vår foreslåtte § 6 punkt a, b og c, samt § 5.

§ 11 Transport og slaktning

Kravet til transport og bruk av slaktemerder er en innstramming i forhold til tidligere krav. Vi merker oss at det også her mangler en proporsjonalitetsvurdering i henhold til relevante bestemmelser i animal health law.

Ifølge forskrift om transport av akvakulturdyr skal alle brønnbåter fra 1.1.2020 behandle transportvannet før det slippes ut fra brønnbåten etter levering av fisk til slakt. Dette er et krav som vil gjelde uansett foreslåtte § 11. Det er derfor uklart om § 11 medfører flere plikter enn de som følger av transport om akvakulturdyr. Med det nye kravet i transportforskriften synes behovet for lukket transport med hensyn til lus å falle bort, da filter i brønnbåten vil ha en tilstrekkelig liten åpning for at lus ikke skal utgjøre et problem i utslippsvannet. Kravet i forslaget til ny forskrift synes derfor å ikke være proporsjonalt, dersom det skal tolkes som et strengere krav enn det som følger av forskrift om transport av akvakulturdyr. Det kan være negativt for fiskevelferden om slaktetidspunkt må utsettes grunnet ytterligere krav til logistikk som i praksis ikke har noen effekt i forhold til lusespredning.

Å bare måtte forholde seg til de generelle kravene til transport av akvakulturdyr, vil også forenkle prosesser dersom det i forbindelse med de nye kravene til brønnbåter oppstår uforutsette kapasitetsproblemer. Da vil det ikke være behov for å søke om dispensasjon fra bestemmelser i flere forskrifter, men kun i henhold til den spesialforskriften som angår transport av akvakulturdyr. Vi mener det er hensiktsmessig å kun forholde seg til en forskrift om transport, da det vil gjøre det enklere å holde oversikt over alle fordeler og ulemper dersom en kommer i en situasjon der brønnbåtlogistikken må prioriteres til ulike kritesituasjoner.

I foreslåtte § 11 settes det krav til direktelevering av fisk til slakterier, dersom merden som slaktes har lus over lusegrensen. Altså over 0,5 hunnlus per fisk til vanlig, og over 0,2 hunnlus per fisk i vårperioden. Det er mange slakterier som IKKE har mulighet til direktelevering. En slik ordning vil derfor ta svært mye brønnbåtkapasitet, da brønnbåtene må ligge i anlegget til hele lasten er slaktet.

De aller fleste har som en del av sin innarbeidede lusestrategi, at de på et tidspunkt vil velge å slakte ut fisk med lus fremfor behandling. Da er det nettopp produksjonsenhetene hvor gjennomsnittlig voksne hunnlus per fisk kan være 0,2 eller 0,5 eller over. Dette nye kravet vil medføre at i mangel på muligheter til direktelevering og samtidig mangel på brønnbåtkapasitet, må alternativet da være avlusing av fisken for i det hele tatt å kunne levere fisken til slakteri. I den proporsjonalitetsvurdering som Mattilsynet er pliktet til å gjøre ved å innføre dette innskrenkende kravet, ønsker vi at Mattilsynet også tar med slike utfordringer i vurderingen av proporsjonalitet.

Vi ønsker også å få opplyst hva som vil skje i tilfeller hvor fiskehelsepersonell vurderer at behandling ikke vil være gunstig, og hvor ventemeridsetting er eneste mulighet for rask utslaktning fordi brønnbåtkapasitet må prioriteres til mer alvorlige hendelser enn f.eks. et lakselus-gjennomsnitt på 0,7 hunnlus i en produksjonsenhet med stor slakteklar fisk? Dette kravet kan sette både oppdretter og fiskehelsepersonellet i en lei skvis, når ingen regler er mulig å overholde.

Paragrafen bør hellere spesifisere kriterier for ventemerddsetting enn et generelt forbud, for de tilfeller hvor bruk av slaktemerd vil være en fordel i lys av den proporsjonalitetsvurderingen Mattilsynet er pliktet til å utføre i forbindelse med innstramming av kravet.

Skal kravet bli stående i sin nåværende ordlyd vil dette kreve en overgangsperiode, slik at man får bygget opp nødvendig brønnbåtkapasitet og/eller samtidig bygget om alle lakseslakterier slik at direktelevering blir mulig.

Sjømat Norge mener at kravet til brønnbåter kan tas bort da det uansett kommer til å bli dekket av annet regelverk fra 1. januar 2021. I den grad at bruk av slaktemerdder skal reguleres bør det anføres kriterier der en kan ta i bruk ventemerdder, fremfor at dette kun skal baseres på evt tidskrevende dispensasjon-prosess. Dette kan følge enten direkte av regelverkets ordlyd eller gjennom veileder.

§ 12 Særbestemmelser for stamfiskanlegg

Det er veldig positivt at Mattilsynet nå kan innvilge andre kriterier for stamfisk, frem for at dette skal gjøres på bakgrunn av dispensasjon. Vi tror at dette vil forenkle saksganger for både tilsynet og næringen.

§ 13 Tilsyn og vedtak

Ingen merknader.

§ 14 Tvangsmulkt

Ingen merknader.

§ 15 Overtredelsesgebyrer

§ 15 kan tas ut av forskriften, også selv om forskriften skulle bli hjemlet også i dyrevelferdsloven. Dette for å sikre at overtredelsesgebyr kun anvendes i tilfeller hvor krav i dyrevelferdsloven er overtrådt. Mattilsynet vil stadig kunne ta i bruk overtredelsesgebyr i dyrevelferdssaker som skyldes lus, dersom det er hjemmelsgrunnlag for det i dyrevelferdsloven.

§ 16 Straff

Ingen merknader.

§ 17 Dispensasjon

Det følger av dagens forskrift § 14 at Mattilsynet kan gi dispensasjon i «*særskilte tilfeller*», forutsatt at det ikke strider mot Norges internasjonale forpliktelser eller EØS-forpliktelser. I det nye forslaget foreslås det at dispensasjonsadgangen endres til at det kan gis dispensasjon i «*helt spesielle tilfeller*», jf. forslaget § 17. Mattilsynet ønsker med dette å høyne terskelen for dispensasjon.

Det er vanskelig å si om en endring fra «*særlige tilfeller*» til «*helt spesielle tilfeller*» vil ha en reell betydning i forhold til hvordan Mattilsynet praktiserer dispensasjonshjemmelen i dag. Det er imidlertid uheldig at Mattilsynet ønsker en svært snever, og snevrere dispensasjonsadgang enn etter dagens forskrift. På et område som lakselus-bekjempelse vil en komme i situasjoner hvor ulike sentrale samfunnshensyn kan stå mot hverandre. Det er ofte tale om et stort antall individer fisk og store økonomiske verdier. Hensynet til å overholde lusegrensen, kan for eksempel i enkelte tilfeller stå i konflikt til hensynet til fiskevelferd. Dette taler for at regelverket bør gi en viss rom for fleksibilitet med hensyn til å gi dispensasjoner, og at grensen for dispensasjon ikke må bli for høy.

Med våre foreslåtte endringer hvor forskriften i høyere grad skal vekte mellom flere samfunnshensyn og konsekvensvurderinger av fordeler og ulemper, kan kanskje også behovet for bruk av

dispensasjon gå ned, f.eks. når det gjelder grenser for lus om våren. Samtidig vil også de paragrafene som Mattilsynet mener å ikke kunne dispensere fra, med vårt forslag, bli endret. Dyrevelferden skal stadig hensyn tas i beslutninger som angår lus, det følger bl.a. av vår forslåtte formålsparagraf og av dyrevelferdslovens egne bestemmelser. Uansett hvordan dispensasjonskravet er formulert, og hvorvidt forskriften er hjemlet i dyrevelferdsloven eller ikke, skal Mattilsynet også alltid i deres behandling av dispensasjonssøknader hensynta dyrevelferdsloven. Dette vil gjelde alle dispensasjonssøknader som kan påvirke dyrs velferd.

Sjømat Norge foreslår at dagens formulering for § 14 Dispensasjon videreføres i ny dispensasjonsparagraf, § 17.

§ 18 Når forskriften trer i kraft

Bli §11 stående som foreslått, kan forskriften ikke tre i kraft umiddelbart. Det vil være behov for overgangsperioder, bl.a. for å kunne ivareta de slakterier som ikke har kapasitet til direktelevering.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Lone Flyvholm

Vedlegg – utdrag av hørings svar til forslag om endrede krav for å sikre lave lusenivåer under smoltutvandringen



Mattilsynet
postmottak@mattilsynet.no

Vår dato **06.02.2017**
Deres dato **22.12.2016**
Vår referanse ARENA-297-14053
Deres referanse **2016/250256**

Hørings svar – forslag til endrede krav for å sikre lave lusenivåer under smoltutvandringen

Det vises til Mattilsynet brev av 22. desember 2016 angående forslag til endring i forskrift om bekjempelse av lakselus (FOR 2012-12-05 nr 1140: Forskrift om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg). Det vises også til tidligere dialog om luseforskriften og spesielt kriteriene for våravlusning og gjennomføring av denne.

(...)

Havbruksnæringens mål og strategi

Sjømat Norge er bekymret for lakselusens utvikling av redusert følsomhet og resistens mot legemidler, og kanskje også etter hvert mot enkelte medikamentfrie alternativer. En viktig årsak til denne utviklingen mener Sjømat Norge ligger i den fundamentale feil det er å legge et antatt tidspunkt for smoltutvandring til grunn for tiltakene om våren. Sjømat Norge har lenge hevdet at lakselusens biologi og reproduksjon, sammen med sjøtemperatur og relevante tiltak skal være de førende kriteriene for når tiltak skal iverksettes.

(...)

Lakselusens betydning for ville bestander av laks og sjøørret

Havbruksnæringen har ikke noe ønske om å bidra til at bestander av villaks eller sjøørret blir utryddet. Næringen vil derfor fortsette arbeidet med å kontrollere lusenivåene mest mulig effektivt i merdene, samtidig som det ytes bidrag for økt kunnskapsnivå og bedret forvaltning av bestandene i elvene.

På tross av at det er gjennomført en rekke forsøk for om mulig å kvantifisere lakselusens betydning for villaks og sjøørret er det fremdeles usikkerhet, og til dels stor uenighet når det gjelder betydningen. Det kan likevel se ut til at det fra vitenskapelig hold er mange som er enige om at av 100 smolt som vandrer ut fra elvene er det kun 4-5 som kommer tilbake som laks for å

gyte i elvene. Dersom lakselus ikke eksisterte er mange, inkludert ICES også enige om at antallet laks som da ville komme tilbake for å gyte etter første perioden i sjøen ville vært 5-6.

I en normal risikohåndtering skal korrigerende tiltak være proporsjonale. All den stund det er begrenset kunnskap om lakselusens relative betydning som negativ påvirkningsfaktor i de fleste elver, er det usikkerhet rundt hvilke korrigerende tiltak som vil ha størst effekt. Enkelte hevder imidlertid fremdeles at lakselus (og rømming) er de eneste ikke-stabiliserte trusler mot villaks og sjøørret. I beste fall er denne retorikken et uheldig bidrag til tåkelegging av en fremtidsrettet forvaltning av norske bestander av villaks og sjøørret.

Det er derimot utvilsomt at det er en rekke andre faktorer av stor betydning, og i noen elver trolig avgjørende, for om en bestand av villaks er truet eller ikke. En vesentlig del av de drøye fem milliarder kroner havbruksnæringen årlig bruker for å kontrollere lakselus er initiert av hensyn til villaks og sjøørret. Det er derfor overveiende sannsynlig at de tiltak havbruksnæringen nå kjører kontinuerlig, mer enn dekker lakselusens betydning som negativ faktor på gitte bestander av villaks og sjøørret.

Andre faktorer som kan påvirke bestandene, og som trolig vil kreve mindre ressurser for mer enn å oppveie lakselusens betydning, kan være bedre kunnskap om det produktive arealet i elvene, identifisering av bevaringsgrenser osv. etter NASCO sine prinsipper, de enkelte elvenes gytebestandsmål, ulike predatorers betydning og kontroll med disse, elveoverlevelse frem til smoltutvandring, faktorer som påvirker overlevelsen i havet, osv. I tillegg er det kjent at det offentlige tilsynet i elvene er svært mangelfullt, samtidig som det er stor grad av tyvfiske og/eller ikke-rapportert fiske i et stort antall elver, og ikke minst i sjøen.

Disse faktorene er av stor, og til dels avgjørende betydning for fremtidig solide bestander av villaks og sjøørret, men har i lang tid ikke blitt vektlagt, eller blitt tatt hensyn til i det hele tatt i forvaltningen av villaks og sjøørret. Det er derfor havbruksnæringen nå mange steder bidrar med midler lokalt for å bedre kunnskap og forvaltning av villaksen.

Som nevnt innledningsvis i kapitlet er det ikke et ønske fra havbruksnæringen å løpe fra sitt ansvar. Tvert imot, men en annen, mer systematisk og målrettet innsats på viktige områder innen villaksforvaltningen er avgjørende for å bevare norske bestander av villaks og sjøørret.

(...)